קים.

קלד א מיי פ"ו מהלי ים ח"ח ט"בוו או חשים מי עם אין על טוט של ליינו טיי שנח סעיף ד: קלה ב ג מיי׳ שם טוט״ע שם סעיף ב:

ועייו במ"מ סמג עשיו עג טוש"ע ח"מ סי" סעיף ג:

קלו ה מיי פ״ח מהלי חובל ומזיק הלכ' יא סמג עשין ע טוש"ע ח"מ מימן שפח סער' יג: קלח ו מייי פ"א מהלי גולה ואבדה הלי יג

סמג עשיו עג טוש"ע ח"מ סיי שנט סעיי ג: קרש ז מייי פייו מהלי גניכה הלי ד סמג

עשין עג טוש"ע ח"מ סי שנח סעיף ה: המ ח מיי׳ פ"ז מהל׳ מחנוח נוניים הל' יב

סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סי' רמח סעיף ד: קמא ט מיי' פ"ו מהל' גניבה הל' ה ועיין

למ"ח מתנ טשיו טא טוש"ע ח"מ סי׳ שנח סעי׳ י. קמב י כ מיי פ״ז מהל׳ מתנות עניים הלי

יב סמג עשין קסב טוש"ע י״ד סי׳ רמח סעיף ד: קבוג ל מיי פ״ו מהלי גניבה הל׳ ו סמג עשיו על טוש"ע ח"מ סי

מ נ מיי׳ שם טוש"ע שם סעי

קמה ס מיי שם הלי ז ועיין בהשגות ובמ"מ טוש"ע שם ס"ט: קבור ע מיי שם הלכה ח :י מוש"ע שם סעי׳ יי

לעזי רש"י קרדונ"ש [ירדונ"ש]. דרדרים. פילונ״ש [פולונ"ש]. כובסים. דילדיי"ר [דולידויר"א].

מעצד (מעין גרזן). טנב"ש

מוסף רש"י

אל תגזל דל כי דל הוא. אף אם דל הוא ואין לו עזר, אל תגולהו, והוא אחד מארבע לשונות משמש בהן (ב"מ קיב.). וקבע את קובעיהם נפש. את גוזליהם, ומה יקבע מהן את נפשם, שגורמים לעלמו הגולנים רעה להן מים ומזון. כהנים היו מספיקין להם מזון לגבעונים, שהיו חוטבי עלים ושואבי מים למזבח, כדכתיב (יהושע ט) ולא (יבמות עח:).

דילמא נפיק מיניה זרעא כר׳. ובסוף פרק הכונס בעי אמימר עשו תקנת נגזל במסור או לאו, ועלתה בתיקו. שמע מינה

ושמנים וסלחות. שדרך האיש למוכרן ואין עושה את אשתו שליח לכך ושמא גנבתו מבעלה: כפה. לעיף ואין הבעל מקפיד: והבדדין. בעלי בית הבד שתגרין הן בשמן לוקחין מן נשיהסש זיתים ושמן במדה כלומר דרך מכירה בפרהסיא ודבר מרובה דאין יכולה לגנוב כל זאת ולעשות בצינעא

אבל לא במועט דגנבתו ויכולה לעשות בצינעא ולא ירגיש בעלה. ל"א במועט במעטן שנטלחן מן המעטן ואין דרך למוכרן כך: בגליל העליון. שהשתן שם ביוקר ותקפיד על דבר מועט: רבינת. גבתי לדקה היה: כבלי. שרשרות זהב: ושירי. למידין: מחווא. עשירים הם: 1235 בזתבר' הכובם מוליה. מבנד למר דבר מועט על ידי שטיפה ואין הבע״ה מקפיד ומן הדין הן שלו והמקפיד לא הוי קפידה: שהסורק מוליה. ע"י הקולים שקורין קרדונ"ש: סורק. פילונ"ם כך שם האומנות על שם שהוא סורקו בקולים כעין מסרק: של בעל הבית. שדבר חשוב הוא ולא מחיל: הכובם נוטל ג' חוטין. דרך אורגי בגדי למר לארוג שלשה חוטין ממין אחר בסוף הבגד והכובס נוטלן ומשוה הבגד ומייפהו: ואם היה החוט שחור. שארגו בבגד לבן רשאי ליטול הכל לפי שהשחור מגנה את הלבן: החייט ששייר מן החוט כדי לתפור בו. ובגמרא [ע"ב] מפרש שיעור מפירה: ה"ג ומטלים שהוא ג' על ג'. חייט שהשוה את תפירתו וקילע הימנה מטלית קטנה שלש אלבעות על שלש אלבעות הרי אלו של בעה"ב: מעלד. דילדיי"ר בלע"ז קטנה ומחליק בה את הנסרים ושפאין משוה דקין הן טוב"ש שהוא בלע"ז: בכשיל. קרדום ותפיל שפאין גפין: אלל בעל הבית. שכיר יום: נפורם. אפי׳ דק דק היולא מתחת המקדח שהיא דק מאד של בעל הבית. ורישה בקבלן שקיבל לבנות הבית בדמים קלובים: גבו׳

מדקאמר בכל מקום. לוקחין ארבעה וחמשה אלמא האי דקמפליג בין בייתות למדבריות השתי לאן פליג ולקולא קאי: שבישתא. חבילי זמורות: שומר שכרו הוא נוטל במעות ואין לו חלק בעלים אבל ארים חולק בזמורות ובעלים וביין: והטורטני. מאזנים גדולים

ומוכרין פירות במשקל כדרך התגרים דכיון דמוכרין בפרהסיא לא גנבום: רוב. ממונו משלו בלא גזילה הולכיו אחר הרוב ונהנין ממנו: אפילו מיעוט משלו. תלינן ואמרינן האי מידי דיהיב ליה מדידיה הוא: אדא. שם האיש: דיילא. שמש דרבנן: מי חמיר מגופו. דקיימה לן בפרק שני דע"ז (דף כו:) דמותר לאבד גופו בידים דקתני המינין והמסורות מורידין אותן לבור ולא מעלין: מסור. מלשין המוסר ממון חבירו לאנסים⁰: **מקיל ויהיב.** לרב חסדה: סקיל ושקיל. לנפשיה מדקדק בחלוקה ואינו מוותר מחלקו כלום. לשון אחר מחצה היה נוטל ודרך שאר האריסין ליטול שליש: [הרא אנפשיה]. רב חסדא לדיק והארים חוטא ונצפן חילו לרב חסדא דסלקו ונטל חלקו: כי ישל אלוה נפשו. משליך הקב"ה נשמתו ומאבד ממנו נשמה אחת: אל סגול דל כי דל הוא. אע"פ שדל הוא ואין לו מה לגחלו: אל מדכא עני בשער. מעשר עני ולקט שכחה ופאה המתחלקין בשעריך אל תדכאהו בם: וקבע את קובעיהם נפש. גחל נפש גחליהם: בעלים דהשתח. גולו שנעשה עכשיו בעלים לממון: ואכל קצירך ולחמך. ודומה לך כאוכל בניך ובנותיך לפי שחין לך שוב במה לפרנסם: מחמם בני יהודה. מגזל שעשו מעלה אני עליהם כאילו שפכו דם נקי: המית הגבעונים. כדמפרש להמיה שהמית כהני נוב שהיו מספקים מים ומזון לגבעונים שהגבעונים היו משמשין למזבח חוטבי עלים ושואבי מים ומעלה עליו כאילו המית הגבעוני^(ב): [אבל נפש בניו ובנומיו לא]. הא מאת נפש בעליו יקח לא נפקא לן אלא נפש הגחל© אבל בניו ובנותיו לא נענש גולן אנפש בני הנגול:

[דלא יהיב דמי]. חמסן יהיב דמי ווה לא היה רוצה למכור: אבל לא יינות

לונחה לבה לבה פלונחה ווכ"ה בחום' ב"מ כב. ד"ה [ול"ט במוטי ב"מ לב. ד"ט מר זוטרא וברי"ף אימא רבה], ב) גי' הרי"ף ליגבות, ג) [לעיל קיז: סנהדרין עד.], ד) [עי׳ סנהדרין עד.], ד) [עי׳ מוס׳ ע״ז כו: ד״ה אני], ה) ובהרא ליתא תיבת רשע רק הש"ס מפרש לקרא הכי אכן בפסחים מט: מייתי הש"ם מכל כדכמיב ע"ש ז"ל מ"לז. ו) ב"מ ועי מהרש"ח ח"ח], ו) ב"מ קיב., ו) [יאכלו בניך כל"ל], ח) [לעיל סב.], ע) יבמוח עח:, י) ס"א במועט, ב"ל [ל"ל ושהסורק], כו [ל"ל ושהסורק], ל) בדפו"י הגי הנסורת, מ) [ל"ל אחר ד"ה מסור], נ) בס"א: לגוי, ס) בס"א: הנגול. ע) בס"ח: הנשים. תורה אור השלם

1. יָכִין וְצַדִּיק יִלְבָּשׁ וכֶסֶף נָקִי יַחַלק:

וְצָפּוּן לַצַּדִּיק חֵיל חוֹטֵא: משלי יג כב זווטָא. משלייג כב 3. כִּי מַה תִּקְוֹת חָנֵף כִּי יִבְצָע כִּי יַשֶּׁל אֱלוֹהַ יִּבְצָע בִּי יֵשֶׁל אֱלווּה נַפְשׁוּ: איוב כז ח 4. כַּן אָרְחוֹת כָּל בֹּצֵעַ בָּצַע אֶת נֶפֶשׁ בְּעָלְיו בְּצַע אָוו נָבֶּשׁ בְּעָקיוּ יִקְּח: משלי איט 5. אַל תִּגְזָל דָּל כִּי דַל הוא וְאַל הְּוַרְבֵּא עָנִי בַשְּׁעַר: כִּי יְיָ יָרִיב רִיבְּם וקבע אַת קבעיהם נפש: משלי כב כב-כג

6. וְאָכַל קְצִירְךּ וְלַחְמֶּךְ בניק יאכל צאנר ובקרר יאכל מבֹּגُבׁינּ שְׁמָּר אַנְּים זִּפְּנִּנְ וּתְאַנְּעָרָ יְרִמְּשׁ עְרֵי אַבּי בּאַבְּר וּבְּיָּנֶן וְיִאָּבְּר בוטח בְהַנָה בֶּחָרֶב:

בושר בּנְאָרוֹ בָּתֶּרְבּוֹ ירמיהו ה יו 7. מְצָרַיִם לְשָׁמְמָה תִהְיָה תָּאֲרִים לְשָׁמְמָה שָׁמְמָה תִּהְיָה מַחֲמֵס בְּנֵי יְהוּרָה אֲשָׁר שְׁפָבוּ דְם נַקּיא בַּארציתי יְהוּדָה אֲשֶ. נָקִיא בְּאַרְצָם: יואל ד יט

8. וַיְהִי רְעָב בִּימֵי דְוִד יין אָרָיב שְׁלָה אָדְרֵר שְׁלָשׁ שְׁנִים שְׁנָה אָדְרֵר אָת פְּנֵי שְׁנָה וַיְבַקֵּשׁ דְּוֹד אֶת פְּנֵי יִיְ וַיִּאמֶר יִיְ אֶל שְׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדְּמִים עַל יַיְנְ-ָּנִים עַל אֲשֶׁר הַמִּית אֶת הַגְּבְעֹנִים:

שמואל ב כא א

הגהות הב"ח

(א) גמ' אימא מדנפשיה קא מזבין נ"ב עיין פרק אלו מליאות דף כב בתו' ד"ה מר זוטרא: (ב) רש"י ד"ה המית וכו' הגבעונים : נפש

גליון הש"ם

גם' כל הגוול את חבירו. עיין בב"מ ד' נח ע"ב תוס' ב"ה זה בגופו:

רבינו חננאל

ת"ר שומרי פירות לוקחיז והטורטני לפניהם. פי׳

בל א גזילה, הולכין אחר הרוב ונהנין ממנו דמשלו הוא. ושמואל אמר אפילו מיעוט משלו, תלינן ואמרינן האי מידי דיהיב מדידיה הוא. מורי ליה רב יהודה לאדא דיאלא כדברי האומר אפי׳ מיעוט משלו. ופר״ח זצ״ל יש מי שאומר כיוז דמורי מהיידי והוא בנו ליחוב יהודה לא היהיא היא בנו ביהואות אפי הפנים בשארו פנו דוב לי שב שאנמו כיון בנותר ליה לאדא ריאלא כשמולת הילכתא כוחותה. ואנו קיבלנו דהילכתא כוותיה דרב באיסורי, וזו איסורא היא. ומשנחניו קתני אין לוקחין משום דחיישי לגניבה או לגוילה עכ"ל. גירסת הספרים אורי ליה ר"י לאדא דיילא כרברי האומר אפילו מעט משלו. ור״ח ד״ל גריס אדר אדא דיילא כדברי האומר אפילו מעט משלו. ממו**ן מסור** רב הונא ורב יהודה חד אמר מותר לאבדו ביד, לא יהא ממונו חמור מגופו וחד אמר אסור לאבדו ביד דילמא הויא ליה זרעא מעליא ו[כתיב] יכין רשע וצדיק ילבש. ופר״ח זצ״ל, ממון מסור, בר ישראל דמסר ממונם של ישראל לגוים, ממון זה המסור, רב יהודה ורב הונא חד אמר מותר לאבדו ביד לא יהא ממונו חמור מגופו ממעשה דרב כהנא דשמטיה לקועיה דההוא מסור. וחד אמר אסור לאבדו ביד

מדאמר בכל מקום ש"מ אסיפא קאי ולקולא ש"מ: ולא משומרי פירות כו': • רב זבין שבישתא מאריסא א"ל אביי והא תנן ולא משומרי פירות עצים ופירות א"ל ה"מ בשומר דלית ליה בגופא דארעא מידי "אבל ארים דאית ליה בגוויה 🕪 אימא מדנפשיה קא מזבין ת"ר בשומרי פירות לוקחין מהן כשהן יושבין ומוכרין והסלין לפניהם ומורמני לפניהם וכולן שאמרו הממן אסור ילוקחין מהן מפתח הגינה אבל לא מאחורי הגינה איתמר גזלן מאימת מותר סלקנות הימנו רב אמר עד שתהא רוב משלו ושמואל אמר אפילו מיעום שלו יאורי ליה רב יהודה לאדא דיילא כדברי האומר אפילו מיעום שלו ממון מסור רב הונא ורב יהודה חד אמר מותר לאבדו ביד וח"א אסור לאבדו ביד מ"ד מותר לאבדו ביד ילא יהא ממונו חמור מגופו ומ״די האסור • לאבדו דלמא הוה ליה זרעא מעליא וכתיב יכין סרשע וצדיק ילבש: רב חםרא הוה יכין סרשע ליה ההוא אריםא דהוה תקיל ויהיב תקיל ושקיל סלקיה קרא אנפשיה יוצפון לצדיק חיל חומא יכי מה תקות חנף כי יבצע כי ישל אלוה נפשו ירב הונא ורב חסדא חד אמר נפשו דנגזל וח"א נפשו של גזלן מ"ד נפשו של נגזל דכתיב יכן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח מ"ד נפשו של גזלן דכתיב יאל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער כי ה' יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש ואידך נמי הכתיב נפש בעליו יקח מאי בעליו בעליו דהשתא ואידך נמי הכתיב וקבע את קובעיהם נפש מה מעם קאמר מה מעם וקבע את קובעיהם משום דקבעי נפש א"ר יוחנן יי כל הגוול את חבירו שוֹה פרומה כאילו נומל נשמתו ממנו שנאמר

כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח ואומר יואכל קצירך ולחמך ״בניך ובנותיך ואומר ״מחמם בני יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם ואומר •אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים מאי ואומר וכ"ת נפש דידיה אבל נפש בניו ובנותיו לא ת"ש בשר בניו ובנותיו וכ"ת הני מילי ∘היכא דלא יהיב דמי אבל היכא דיהיב דמי לא ת"ש מחמם בני

יהודה, אשָר שפכו דם נקי (בארצכם) [בארצם] וכ"ת ה"מ היכא דקעביד בידים אבל גרמא לא ת"ש אל שאול ואל בית הדמים [על] אשר המית את הגבעונים ∞וכי היכן מצינו שהרג שאול את הגבעונים אלא מתוך שהרג גוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להן מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן: אבל לוקחין מן הנשים: ת"ר לוקחין מן הנשים כלִי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל אבל לא יינות ושמנים וסלתות יולא מן העבדים ולא מן התינוקות אבא שאול אומר מוכרת אשה בארבעה וחמשה דינר כדי לעשות כפה לראשה וכולן שאמרו להממין אסור "גבאי צדקה לוקחין מהן דבר מועם אבל לא דבר מרובה "והבדדין לוקחין מהן זתים במידה ושמן במידה אבל לא זיתים במועם ושמן במועם רשב"ג אומר לוקחין מנשים זיתים יבמועד בגליל העליון שפעמים אדם בוש למכור על פתח ביתו ונותן לאשתו ומוכרת רבינא איקלע לבי מחוזא אתו נשי דבי מחוזא רמן קמיה כבלי ושירי קביל מינייהו א"ל רבה תוספאה לרבינא והתניא גבאי צדקה מקבלין מהן דבר מועט אבל קבור בבי דטר קבי לבני מחוזא דבר מועם נינהו: **בותני'** למוכין שהכובם מוציא הרי אלו שלו סוהסורק מוציא הרי אלו של בעה"ב "כובם נומל ג' חומין והן שלו יתר מכן הרי אלו של בעה"ב :אם היה שחור ע"ג הלבן נוטל את הכל והן שלו יהחיים ששייר את החום כדי לתפור בו ומטלית שהיא ג' על ג' הרי אלו של בעה"ב ימה שהחרש מוציא במעצר הרי אלו שלו ובכשיל של בעל הבית ואם היה עושה אצל בעה"ב אף יהנסרים של בעה"ב: גמ" ת"ר לוקחין מוכין מן הכובם מפני שהן שלו הכובם נומל שני חומין העליונים והן שלו

מידי(ה). ועלתה בתיקו, וקיימא לן כל תיקו דממונא לקולא. וכל שכן דאסור לאבדו ממונו כולו. עכ"ל. רב חסדא הוה ליה אריסא דהוה תקיל ויהיב תקיל ושקיל. בפי ר"ח כתיב ארישיה דרב חסדא הוה תקיל יהיב תקיל שקיל, והוא שקיל אגרא ופחתא. סלקיה ושקל מה דאית ליה, אמר וצפון לצדיק חיל חוטא. מתני? מוכין את שהכובס מוציא הרי אלו שלו. לשון פר"ח. ת"ר לוקחין מוכן מן הכובס מפני שהן שלו. שני חוטין העליונים שלו באלימתא, ובקטיני שלשה. ולא יטול בו יותר משלשה חוטיז. בעי ד' ירמיה אמטויי ואתויי חד או דילמא אמטויי ואייתויי תדי. תיהו. לא יסרוק הבגד לשיתיו אלא לערבו. . בגלימי. ולערבו ולא לשיתיו, בסרבלי. ואיכא דאמרי איפכא. ומשוי לאורכו ולא לרחבו בהמייניה. ת״ר אין לוקחין מוכין מן הסורק משום שאינו שלו. ובמקום שנהגו להיות שלו לוקחין. ובכל מקום לוקחין מהן כר מלא מוכיז וכסת מלא מוכיז מאי טעמא דקננהו בשינוי. אף הנסורות של בעל הבית. פי׳ אותו הדק שמוציא החרש במגירה.